

I skyggen av

GUANTÁNAMO: Kubanere bosatt ved den amerikanske militærbasen i Guantánamo-bukta plages ikke lenger av skuddvekslinger. Men amerikanerne kan fortsatt slenge med leppa.

CUBA

Av Fredrik Giertsen, Guantánamo (tekst og foto)

Fra den 320 meter høye kollen Mirador de Malones ser ikke den nordamerikanske militærbasen ved Guantánamo-bukta ut som annet enn en vanlig søvngig småby. Ingenting av det som har gjort stedet verdensberømt er nemlig synlig: hverken de vel 550 angivelige Taliban-sympatisørerne eller de 75.000 nedgravde minene.

Den nordamerikanske fly- og flåtebasen på kubansk ter-

ritorium ble opprettet for drøyt hundre år siden, etter at USA gikk inn i tomrommet etter spanjolenes kolonikrigen mot Cuba. Revolusjonen mot den USA-støttede diktatoren Batista seiret på Cuba i 1959, men basen ble likevel opprettholdt. Den gangen arbeidet det over 3000 kubanere der. Nå, 45 år etter, er bare fire av disse personene igjen.

Det er i prinsippet ingenting i veien for å snakke med disse fire godt voksne mennene, men de telefoniske henvendelsene blir møtt med reservert høflighet. En av dem hadde nylig fått problemer med myndighetene etter at han var blitt sett sammen med en utlending. Disse arbeiderne har hele tiden vært i

en privilegert situasjon, som ellers bare de med arbeid innen turisme eller familie i utlandet har, nemlig tilgang på dollar. Det er lett å forstå avslagene, for hva kunne de tjent på å stille opp til inter-
vju?

Minelagt

I stedet snakker vi med psykologen Adám (34), som er provinsens eneste blinde akademiker. Han bor i Boquerón og arbeider i Caimanera, to småbyer som ligger inni det kubanske militære området som omslutter USAs base. Han må reise med en liten passasjerbåt over til poliklinikken der han er ansatt, for USA besitter langt fra hele bukta, men bare den østre og vestre delen av munningen. Selv er han utstyrt med et spesialpass, mens folk som vil besøke ham, må søke myndighetene om passerseddel.

– På 60- og 70-tallet var det verre, forteller Adám.

– Da var de nordamerikanske soldatene stadig ute etter å provosere, og en del kubanske grensevakter ble drept. De holdt også militærøvelser, og eksplosjoner gjorde at vindusglassene klirret og malerier datt ned av veggene hjemme hos oss. USA søker fremdeles en unnskyldning for å invadere oss, men nå er det ingen skuddvekslinger, de nøyer seg med muntlige fornærmelser. Av og til høres en mine som eksploderer. Mine-ner er kontaktminer som går av ved berøring, men de kan like gjerne være utløst av en fugl eller en rotte som et menneske.

Intet sted på den vestlige halvøya er det for øvrig flere miner, får vi vite.

Sjøveien til Florida

Før de kubanerne som drar over vannet til Florida gjelder regelen «pie seco»/«pie mojado» (tørr fot/våt fot). Det vil si at de kubanerne som når i

«Det er bedre å dø enn å leve i dette systemet»

KUBANER

land, automatisk får oppholdstillatelse. Dette er en regel som bare gjelder for kubanere, og den er et utslag av propagandakrigen mellom de to erkefiendene – eller et ledd i valgkampen i Florida, om man vil sette det på spissen. Denne regelen gjaldt også for de som enten tok sjøveien inn til basen eller fant veien over minefeltet, men etter «flåtekrisen» i 1994, da over 30.000 håpefulle kubanere ble plukket opp fra sjøen, ble basen unntatt fra denne regelen. Før dette ble kubanere sendt til USA via Guantánamo Bay, som midlertidig fungerte som et Ellis Island. Men nå blir kubanere som når basen rett og slett returnert til utgangspunktet.

– Det er en kjent figur her i området, en grensevakt som forsøkte å redde én som hadde gått på en mine, men vekten mistet selv et bein. Det er ikke uvanlig å se folk som er blitt lemlestet av miner i Guantánamo. Det sies at det finnes en sikker vei over minefeltet, og at noen her kjenner den, men nå spiller det uansett mindre rolle. En blir bare sendt tilbake, og det opp til som en merket mann, en sviker.

– De kubanerne som jobber på basen blir ikke sett på som forrædere, svarer Adám på mitt direkte spørsmål. Det er som et normalt arbeid, bortsett fra at de blir betalt i dollar. De som har jobbet på basen har vært heldige, avslutter han.

Selv om Adám har fått både utdannelse og arbeid (han tjener 15 dollar i måneden), så er han tvunget til å bo hos forel-

drene. Adám mener den kubanske grunnloven sier at staten har et spesielt ansvar for å hjelpe de med handicap, og har bedt alle de som tenkes kan om å se på saken hans. Hans målbevisste drøm er å få selveste El Comandante i tale,

STOPP

STOPP REGJERINGENS UMENNESKELIGE ASYLPOLITIKK!

Demonstrasjon, Jernbanetorget **LØRDAG 22. JANUAR** kl. 14. Etter appeller og kultur blir det tog til Stortinget

- Asyl og fulle rettigheter for de «ureturnerbare»!
- Asylrett er en menneskerett – stans innstramningene
- Det er ikke kriminelt å flykte, stengte grenser er kriminelt
- Kamp mot all rasisme

Aldri før har så mange innstramninger blitt gjennomført i norsk asylpolitikk på så kort tid. Asylsøkeres rettigheter har blitt svekket på nesten alle områder. Norske myndigheter bryter nå FN's anbefalinger for alle de største gruppene av asylsøkere.

Aldri før har en norsk regjering brukt sosial nød for å presse asylsøkere med endelig avslag ut av landet. En av de gruppene som har blitt hardest rammet, er såkalt ureturnerbare asylsøkere som har flyktet fra totalitære regimer i blant annet Etiopia og Eritrea. Også sårbare grupper, som torturofre og personer med alvorlige sykdommer, blir nå kastet ut av asylmottakene. Denne brutale behandlingen bryter med de mest grunnleggende humanitære og menneskerettslige verdier, og vi krever at det må opphøre umiddelbart.

Arrangør: NETTVERK MOT STATLIG RASISME
statsrasisme@yahoo.com

Guantánamo

PSYKOLOG: Adám (34)

nok heller av økonomiske enn av ideologiske årsaker.

Endringer

To store forandringer er blitt synlige i gatebildet i alle kubanske byer de siste årene. En er simpelthen det at små private foretak i en viss grad er gjort lovlige, slik at en kan se folk sitte med for eksempel en stabel avocadoer til salgs ved siden av seg på fortauet, mens andre selger egg fra hjemmene sine. Dette er faktisk helt nytt på Cuba. Mer overraskende for vestlige turister er kanskje det at det er blitt moderne å gå med klær dekorert med USA-flagg, riktignok begrenset til fritida utenfor jobb eller skole.

En spasertur rundt i provinshovedstaden Guantánamo, der det bor drøyt 200.000 mennesker, gjør en oppmerksom på et par sider ved livet her. Området ser generelt typisk karibisk ut, det vil si mer afrikansk enn egentlig latinamerikansk, for Guantánamo er Cubas østligste og fattigste provins, og her bor det flest fargede. At voodooen (og den mykere formen, den synkretistiske santería) er høyst levende, ser en blant annet langs togskinnene som går tvers i gjennom byen, der folk har plassert «magiske» kokosnøtter som skal overføre en sykdom eller lidelse fra en person til den som måtte berøre nøttene.

Før den vanskelige økonomiske perioden de siste tifemten årene, var det vanlig å se ribbede og hodeløse høner langs linjene som skulle gjøre samme nytten, men det tar man seg ikke råd til lenger. Om dagen ser en ellers ungdommer spille baseball med tennisball og knyttnever, mens om kvelden, siden både vann og elektrisitet er fraværende fra de forskjellige bydelene rundt halvparten av tiden, samles folk ute på fortauene mens de kikker på de mest populære telenovelas gjennom vinduene til fremmedfolk.

Far og sønn

På den sentrale plassen oppdager vi en gjeng ungdommer som flokker seg om en ung

mann som er på besøk fra Florida, og som tydeligvis ikke har noe problem med å gjøre inntrykk på sine venner. Miami er USAs fattigste by, med rikdom og fattigdom side om side i en grell kontrast, men her det ikke så vanskelig å selge seg selv som en suksesshistorie.

I nærheten treffer vi også en far og en sønn. Sønnen er 26, og skuler misunnelig bort på besøket fra Florida. Hans eksempel virker ganske talende for kubanere på hans alder: Selv med barn hadde han ikke sagt nei til å stikke av verken til USA eller Norge. Han viser fram medlemskortet i Ungkommunistene, men legger ikke skjul på at det kun er for at visse dører for eventuell forfremmelse på jobben ikke skal lukkes. Han tjener ni dollar i måneden og bor med sin mor, halvsøster og to søskenbarn. Rett overfor huset deres, som de holder på å bygge på ved hjelp av en slektning i utlandet, bor bydelens CDR-representant, som fungerer som en kombinasjon av grasrotideolog og sladrebank for nabolaget. CDR (Comité de Defensa a la Revolución) er kommunistpartiets sivile del, og er å finne i alle boligområder på Cuba.

Fedrelandet eller døden

Faren, som hittil har forholdt seg taus, kikker over skuldrene for å se at ingen CDR-folk er i nærheten, og så forteller han at det likeledes er forbudt for ham, som har en liten gård i innlandet, å beholde mer enn en brøkdell av det han produserer selv. Nesten alt går til staten. Hans konklusjon er det ikke mulig å misforstå: «Det er bedre å dø enn å leve i dette systemet.»

Det var vel ikke dette de revolusjonære mente da de lanserte slagordet «patria o muerte» (fedrelandet eller døden), men denne mannen, som har opplevd alle revolusjonens snart 50 år, har tydeligvis mistet noen illusjoner. Men selv ikke den yngre generasjonen er i stand til å forestille seg noen gjennomgripende forandringer når «skjegget» en gang er borte. For når folk snakker om Castro, bruker de sjelden hans navn, men gjør heller en rask håndbevegelse omtrent der skjegget hans slutter. Skjønt det er sikkert vanskelig for ungdommen å forestille seg et liv uten denne mannen som har regjert så lenge de har levd, og som blander seg borti alt. For eksempel var han denne orkanhøsten på statlig TV i timevis hver kveld og dobbeltsjekket meteorologene.

PÅ VAKT: En amerikansk soldat står på vakt ved inngjerdingen til den amerikanske militærbasen på Guantánamo. Tusenvis av miner er lagt ut rundt området, som er et av de mest minelagte på den vestlige halvøya.

FOTO: SCANPIX/REUTERS

eller å personlig overrekke ham et brev. Troen på at Castro selv er plettfri når det gjelder korrupsjonen og byråkratiets sendrekthet i landet, virker faktisk ganske gjennomgående på Cuba. På tross av at oppslutningen om

revolusjonen er dalende, og det knapt finnes en kubaner som ikke vil forlatt landet om han hadde kunnet, er dette

revolusjonen er dalende, og det knapt finnes en kubaner som ikke vil forlatt landet om han hadde kunnet, er dette